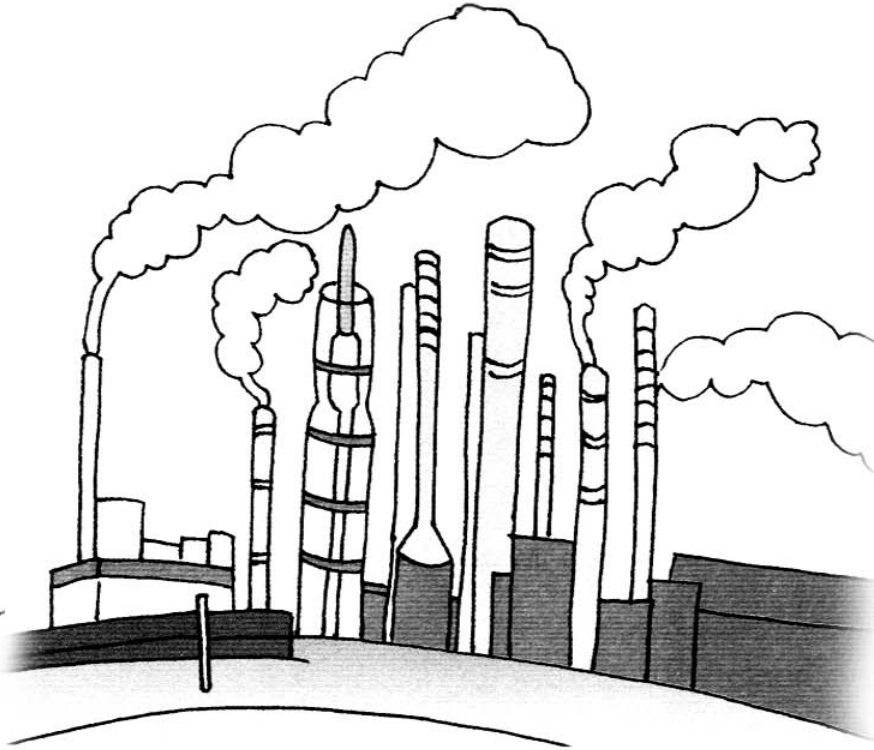
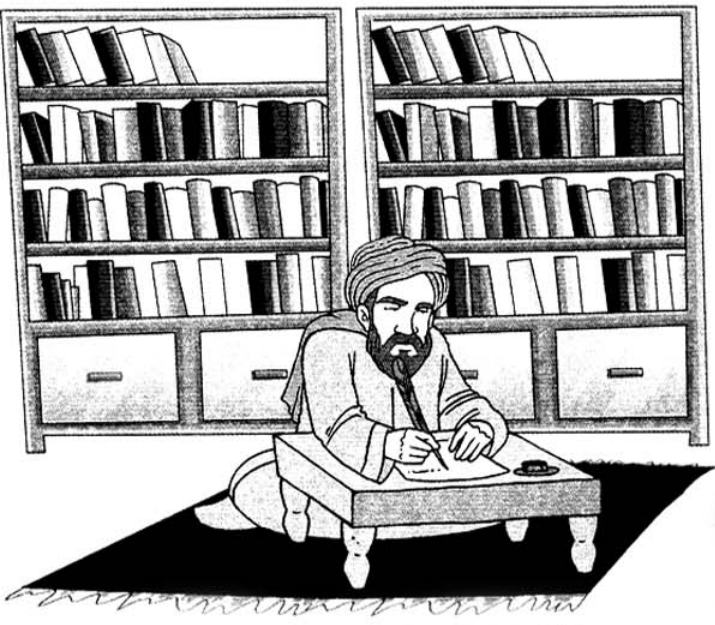

نکات مهم درس

مطالعات اجتماعی پایه ششم

تهیه و تنظیم: مسعود رحمانی

آموزگار پایه ششم دبستان شاهد بندر انزلی

۱- همه‌ی موجودات زنده برای ادامه‌ی حیات نیازهایی دارند که عبارت‌اند از:

(الف) مادّی: آب، هوا، غذا، جایی برای زندگی و ...

(ب) غیرمادّی: همکاری و کمک به یک‌دیگر، محبّت و دوستی و ارتباط با همدیگر و ...

۲- انسان موجودی اجتماعی است و نمی‌تواند تنها زندگی کند.

۳- دوستی یکی از مهم‌ترین نیازهای ما به شمار می‌آید، زیرا ما نیاز داریم تا محبّت کنیم و مورد مهربانی قرار بگیریم.

۴- اهمّیت و فواید دوستی:

(الف) از صحبت کردن، همنشینی و همفکری با دوستان خوب لذّت می‌بریم.

(ب) از آنان مطالب جدیدی می‌آموزیم و بر اطلاعات خود می‌افزاییم.

(ج) شادی و ناراحتی‌های خود را با آنان در میان می‌گذاریم و با صحبت کردن با آنان احساس سبکی و آرامش می‌کنیم.

(د) در برخورد با مشکلات زندگی از آنان یاری می‌خواهیم.

۵- انتخاب یک دوست خوب موضوع مهمی است، زیرا اخلاق و رفتار ما و دوستان بر یک‌دیگر تأثیر دارد. دوست خوب، مسیر

زندگی ما را به سوی موفقیت و سعادت تغییر می‌دهد.

۶- ویژگی‌های دوست خوب:

(الف) خیرخواه شما باشد و شما را از کارهای ناپسند باز دارد. (ب) صادق و یکرنگ باشد.

(ج) خوش‌اخلاق و با ادب باشد. (د) عاقل، با ایمان و نیکوکار باشد.

۷- از انتخاب چه افرادی به عنوان دوست باید دوری کرد؟

با توجّه به سخنان بزرگان از دوستی با افراد بی‌ادب، دروغگو، بخیل، سخن‌چین باید دوری کرد.

۸- یافتن دوست آسان اما نگهداری آن کاری مشکل است پس برای محکم‌تر شدن دوستی باید:

(الف) وفادار باشیم و در غیاب دوست از او دفاع کنیم. (ب) عیب‌جویی نکنیم و در خلوت به او تذکر دهیم.

(ج) به خاطر خواسته‌هایمان او را به زحمت نیندازیم. (د) در مقابل کوتاهی‌ها او را ببخشیم.

(ه) در مسائل و مشکلات یک‌دیگر را یاری نماییم. (و) به یک‌دیگر احترام بگذاریم و بیش از حد شوخی نکنیم.

۹- دوستی حد و مرزی دارد:

(الف) نباید بیش از اندازه به دوست وابسته شویم تا در صورت جدایی از او آرامش روحی بر هم نخورد.

(ب) در مقابل درخواست‌های نابجای دوست «نه» بگوییم حتی اگر از دست ما ناراحت شود و یا بترسیم که مسخره شویم.

(ج) اگر همه‌ی خواسته‌های دوست را قبول کنیم تا او از ما راضی باشد ممکن است به دردسر بیافتیم.

۱- هر روز صبح که از خواب برمی‌خیزیم و روز را آغاز می‌کنیم برای انجام کارهای خود برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری می‌کنیم. گاهی این تصمیم‌گیری‌ها ساده و گاهی نیز مهم هستند، زیرا در زندگی ما تأثیرگذار هستند.

تصمیم‌گیری برای انجام کارها، مسئله‌ی مهمی است. چگونه تصمیم بگیریم و از کجا بفهمیم که تصمیم ما درست است یا نه؟

۲- تصمیم‌گیری یعنی از بین دو یا چند چیز، مواردی را انتخاب کنیم و مواردی را کنار بگذاریم.

۳- همه‌ی تصمیم‌گیری‌ها ساده نیستند و گاهی موقعیت‌هایی پیش می‌آید که در آن راه‌های مختلفی وجود دارد و انتخاب آن‌ها نیز مشکل است.

۴- تصمیم‌گیری کار مهمی است، زیرا ممکن است آثار خوب یا بد داشته باشد.

۵- تصمیمات مهم بر روی اخلاق و رفتار، سلامتی، وضعیت تحصیل و آینده‌ی ما اثر می‌گذارد.

۶- تصمیم‌گیری مراحل دارد:

الف) درباره‌ی موضوع خوب فکر کنیم و اطلاعاتی را جمع‌آوری کنیم. (تصمیماتی که با عجله گرفته شوند نتایج خوبی به همراه ندارند.)

ب) نتیجه‌ی هر انتخاب را پیش‌بینی کنیم.

ج) بهترین راه را انتخاب کنیم. (آن‌هایی که نتایج مثبت دارند را برگزینیم.)

۷- در هنگام انتخاب بهترین راه باید به موارد زیر توجه کنیم:

الف) برخلاف دستورات دینی نباشد.

ب) برخلاف مقررات مدرسه، خانه و اجتماع نباشد.

ج) باعث نگرانی و نارضایتی خانواده نشود.

د) به سلامتی خودمان و دیگران آسیب نزند.

ه) برای خودمان و دیگران دردسر ایجاد نکند.

۸- در زمان تصمیم‌گیری:

الف) باید مشورت کنیم، یعنی از تجربه‌های دیگران استفاده کنیم، در مورد مسائل ساده از دوستان و در مورد مسائل مهم زندگی از بزرگ‌ترها، پدر و مادر، معلم و مشاور مدرسه کمک بگیریم، زیرا خداوند در قرآن می‌فرماید:

در کارهایتان با یک‌دیگر مشورت کنید مگر آن‌جا که خداوند، پیامبر، امامان و ولایت فقیه حکم کرده باشند.

ب) تحت تأثیر فشارهای روانی دوستان قرار نگیریم.

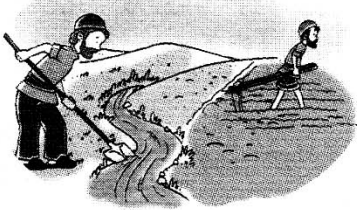
ج) به موقع تصمیم بگیریم. طبیعتاً همان‌گونه که تصمیم‌گیری عجولانه و بدون فکر درست نیست، موکول کردن آن به آینده نیز کار درستی نیست.

امام جعفر صادق (ع): کشاورزی و درختکاری کنید. به خدا قسم هیچ کاری برای مردم حلال تر و پاکیزه تر از آن نیست.

۱- همه‌ی موجودات زنده برای ادامه‌ی حیات و انرژی نیاز به غذا دارند. انسان نیز برای ادامه‌ی زندگی غذای خود را از جانوران و گیاهان تأمین می‌کند. البته می‌دانیم که زندگی همه‌ی موجودات زنده به گیاهان وابسته است.

۲- انسان‌ها با پرورش گیاهان می‌توانند غذای خود و دیگران را تأمین کنند.

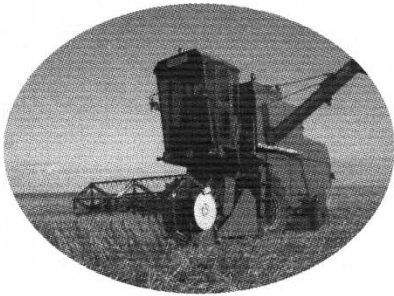
۳- کشاورزی شامل سه مرحله است:

الف) کاشت (شخم زدن به منظور آماده‌سازی زمین برای کشت)

ب) داشت (شامل: آبیاری، ازبین بردن علف هرز، سم‌پاشی، کود دادن و تقویت خاک)

ج) برداشت (این عملیات با دست و یا ماشین‌آلات کشاورزی صورت می‌گیرد)

۴- عوامل مؤثر در کشاورزی: دو دسته‌اند.

الف) عوامل طبیعی:

۱- خاک: نوع خاک در کشاورزی از اهمیت زیادی برخوردار است. زمین‌های دارای شیب زیاد، سنگلاخی و هم‌چنین خاک دارای نمک و آهک برای کشاورزی مناسب نیست.

۲- آب و هوا: هر محصول با یک نوع شرایط آب و هوایی سازگاری دارد. مثال:

گردو و سیب

گندم و جو

برنج

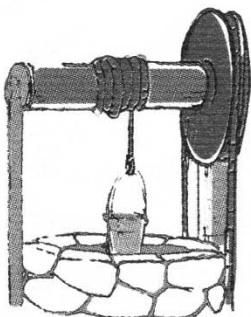
خرما

سرد و کوهستانی

در اکثر نواحی کشت می‌شود

گرم و مرطوب (معتدل)

گرم و خشک

تنوع آب و هوایی در کشور ما موجب کشت انواع محصولات شده است.

۳- آب: آب مورد نیاز کشاورزی از طریق باران و برف و رودها تأمین می‌شود.

بخش وسیعی از کشور ما در نواحی خشک و نیمه‌خشک قرار گرفته که آب

مورد نیاز کشاورزی از طریق چاه و قنات تأمین می‌شود.

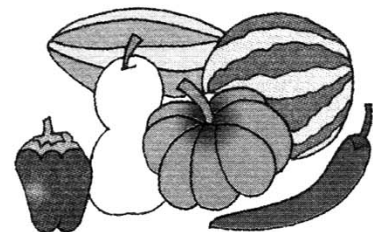
- ۱- نیروی کار: کشاورزی نیاز به افراد ماهر دارد تا با اصول علمی انجام شود. مانند: آبیاری، علف‌چین، مهندس کشاورزی و ...
- ۲- ابزار و وسایل: کشاورزی نیازمند ابزار مخصوص است. ابزاری جهت درو، سم‌پاشی، شخم زدن و ...
- ۳- سرمایه: در کشاورزی نقش مهمی دارد تا بتوان وسایل و ابزار مورد نیاز را تهیه کرد.
- ۴- مواد (نهادها): کشاورزی، نیاز به بذر، کود و سم دارد.
- دو فعالیت مهم کشاورزی، زراعت و باغداری است.
- ۵- زراعت: یعنی پرورش گیاهانی که بعد از کاشت دانه، حداکثر تا یک سال محصول می‌دهند. مانند: گندم، جو، برنج، گوجه‌فرنگی و ...

مهم‌ترین گیاهان زراعی عبارت‌اند از:

(الف) غلات: گندم، جو، ذرت و برنج

(ب) حبوبات: لوبیا، نخود، عدس، ماش و ...

(ج) محصولات جالیزی: گوجه‌فرنگی، خیار، خربزه، هندوانه، بادمجان و ...

(د) گندم: خوراک روزانه و غذای اصلی مردم ماست. این گیاه یک ساله به دو شکل بهار و پاییزه کشت می‌شود. در اکثر نواحی آب و هوایی ایران و در همه‌ی استان‌ها کشت می‌شود.

این محصول به صورت دیم و آبی کشت می‌شود.

(ه) برنج: خوراک روزانه و اصلی مردم ماست. این گیاه یک ساله در نواحی مرطوب و نسبتاً معتدل کشت می‌شود. بیش از نیمی از محصول برنج ایران در استان‌های شمالی کشت می‌شود. استان‌های خوزستان، فارس، سیستان و بلوچستان نیز در کشت برنج فعال هستند.

۶- حبوبات و محصولات جالیزی: بعد از غلات مهم‌ترین منبع غذایی هستند که تقریباً در همه‌ی استان‌های کشور کشت می‌شوند.

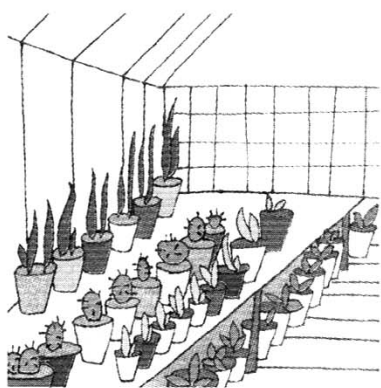
۷- امروزه یکی از روش‌های نو در کشاورزی، ایجاد گلخانه یا یک محیط

مصنوعی برای کشت گیاهان است.

۸- با ایجاد گلخانه می‌توانیم هر نوع محصول را در هر نوع آب و هوا کشت

نماییم، زیرا آب و هوا، گرما، رطوبت و نور را با دستگاه‌های مخصوص می‌توانیم

کنترل نماییم. این نوع کشت جهت صرفه‌جویی در مصرف آب مفید است.

۹- امروزه بسیاری از محصولات جالیزی، میوه، سبزیجات، قارچ‌های خوراکی، گل‌ها و گیاهان تزئینی از این طریق کشت می‌شوند.

۱۰- باغداری: همان کشت و پرورش درختان است که بعد از گذشت چند سال محصول می‌دهد. در ایران، کشت انواع میوه از قبیل

هلو، آلبالو، گوجه‌سبز، زردآلو و ... در مناطق سردسیری و خرما و پسته در مناطق گرمسیری رایج است.

پسته و خرما از محصولات صادراتی ایران به شمار می‌آیند.

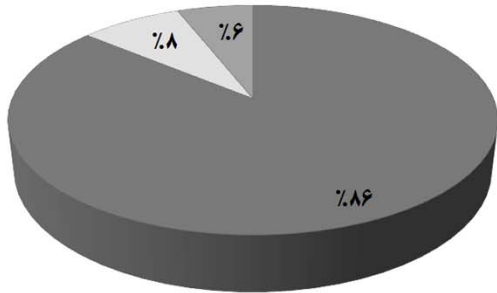
۱۱- محصولات کشاورزی پس از تولید برای فروش به بازارهای دور و نزدیک برده شده یا در انبارها و سردخانه‌ها نگهداری و

ذخیره می‌شوند. صرفه‌جویی، درست مصرف کردن و نگهداری محصولات کشاورزی بسیار مهم است.

۱- انسان برای انجام کارهای خود نیازمند انرژی است، چون با داشتن انرژی ماهیچه‌های حاصل از سوختن غذا در بدن خود نمی‌تواند همه‌ی کارها را انجام داده و در ضمن زود خسته می‌شود، لذا نیازمند انواع انرژی‌ها در زندگی است.

۲- انواع انرژی‌هایی که انسان در کارهای روزمره از آن استفاده می‌کند عبارت‌اند از:

(۱) ماهیچه‌ای (۲) حرکتی (مکانیکی) (۳) الکتریسیته (۴) گرمایی (۵) صوتی (۶) نورانی

۳- مهم‌ترین منابع انرژی مورد استفاده در جهان امروز عبارت‌اند از:

الف) سوخت‌های فسیلی (۸۶ درصد)

ب) انرژی هسته‌ای (۶ درصد)

ج) انرژی‌های نو یا قابل تجدید (۸ درصد)

۴- سوخت‌های فسیلی (تجدیدناپذیر): بیش‌تر انرژی‌های مورد نیاز ما از سوخت‌های فسیلی ایجاد می‌شود. سوخت‌های فسیلی شامل نفت، گاز و زغال‌سنگ هستند. (گازوئیل و بنزین از مشتقات نفت هستند).

الف) نفت: ایران کشوری نفت‌خیز است که بیش‌تر منابع نفت آن در جنوب (استان خوزستان) و غرب (استان کرمانشاه) یافت می‌شود. البته در استان‌های تهران و قم نیز نفت کشف و استخراج شده است.

نفت خام پس از استخراج از طریق لوله‌ها به پالایشگاه‌های مختلف منتقل شده و پس از تبدیل به فرآورده‌های نفتی از طریق لوله به نقاط مختلف کشور ارسال می‌شود.

مهم‌ترین پالایشگاه‌های کشور عبارت‌اند از: آبادان، تهران، فارس، کرمانشاه و ...

ب) گاز: منابع گاز ایران آغاچاری در خوزستان، عسلویه و کنگان در بوشهر، سرخون در هرمزگان و خانگیران در خراسان رضوی است.

ایران دارای شبکه‌ی گازرسانی است که از طریق لوله‌ها به نقاط مختلف کشور فرستاده می‌شود.

ج) زغال‌سنگ: در گذشته‌های خیلی دور، سیلاب‌ها، گیاهان و درختان جنگل‌ها را از جا کنده و در دریاها به همراه رسوبات دفن کرده‌اند که طی سالیان بسیار دراز آن‌ها به زغال‌سنگ تبدیل شده‌اند. در مناطق مختلف ایران از جمله سیستان و بلوچستان زغال‌سنگ استخراج می‌شود.

ایران از جمله کشورهای صادرکننده نفت و گاز به جهان است و از این طریق درآمد بسیاری را کسب می‌کند که صرف فعالیت‌های اقتصادی در کشور می‌شود.

با توجه به این‌که این منابع تمام‌شدنی هستند باید در مصرف آن‌ها صرفه‌جویی کرده و تلاش کنیم تا کشور وابسته به صادرات نفت و گاز نباشد تا بتوانیم با صادرات انواع صنایع و محصولات، کشور را وابسته به نفت و گاز نکنیم.

۵- انرژی‌های نو (تجدیدپذیر): این دسته از انرژی‌ها تمام‌شدنی نیستند و همواره می‌توان

از آن‌ها استفاده نمود. مانند: آب، باد و خورشید

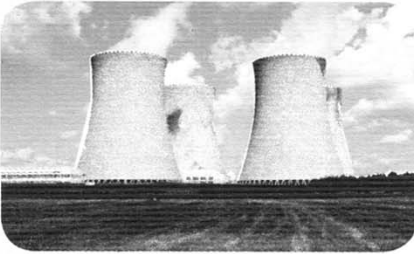

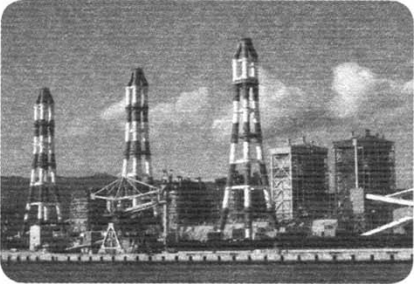
الف) انرژی خورشیدی: کشور ما از آفتاب خوبی برخوردار است. از انرژی خورشیدی می‌توان برای گرم کردن هوا، آب و تولید الکتریسیته استفاده کرد.
ب) انرژی باد: در مناطق بادخیز کشور می‌توان با به کارگرفتن توربین‌های بادی، از آن الکتریسیته و یا حرکت تولید کرد. مانند نیروگاه بادی منجیل.

ج) انرژی آب: با بستن سد بر روی رودهای پرآب و با استفاده از فشار آب ذخیره شده، توربین‌ها به حرکت درآمده و الکتریسیته تولید می‌شود. با توجه به این که منابع آبی در کشور ما محدود است سدهای بسیاری بر روی رودهای پرآب کشور احداث شده است.

۶- انرژی هسته‌ای: این انرژی از شکافتن هسته‌ی برخی از عناصر مثل اورانیوم ایجاد شده که گرما و انرژی زیادی تولید می‌کند و موجب تبخیر آب و حرکت توربین‌ها شده و برق تولید می‌کند. انرژی هسته‌ای تجدیدپذیر نیست و روزی معادن آن تمام می‌شود.

تفاوت این انرژی با سایر انرژی‌ها در این است که انرژی بسیار زیادی تولید می‌کند. معادن اورانیوم را در استان یزد و نیروگاه اتمی را در استان بوشهر می‌توان دید.
۷- تولید برق: علاوه بر نفت و گاز، بیش‌ترین انرژی که ما استفاده می‌کنیم برق است که از طریق سدهای آبی و نیروگاه‌های حرارتی ایجاد می‌شود.

با توجه به این که کشور ما بسیار کم‌آب است، ۸۵ درصد برق ما برق حرارتی است که برای تولید آن میلیون‌ها بشکه نفت و گاز سوزانده شده است.

۸- در مقایسه‌ی انواع منابع انرژی باید به مسائلی همچون ایجاد آلودگی، ارزان و گران‌قیمت بودن وسایل آن، تجدیدپذیری و قابلیت ذخیره‌سازی آن توجه کرد.

۹- با توجه به تجدیدناپذیری بسیاری از منابع مورد مصرف، باید در مصرف این منابع نهایت دقت و صرفه‌جویی را انجام داد.

۱۰- هنگام مصرف برق چه نکاتی را باید رعایت کنیم؟

الف) لامپ‌های اضافه را خاموش کنیم.

ب) از لامپ‌های کم‌مصرف استفاده کنیم.

ج) درب یخچال را زیاد باز و بسته نکنیم.

د) در خرید وسایل برقی به مقدار مصرف انرژی توجه کنیم.

ه) در ساعات اوج مصرف (۷ تا ۱۱ شب) از وسایل پرمصرف برقی استفاده نکنیم.

۱۱- در مصرف سوخت‌های فسیلی چه نکاتی را باید رعایت کنیم؟

الف) هنگامی که بخاری روشن است، در و پنجره‌ها را باز نگذاریم.

ب) وقتی هوا سرد است، در منزل لباس گرم بپوشیم تا بخاری با درجه‌ی کمتری کار کند.

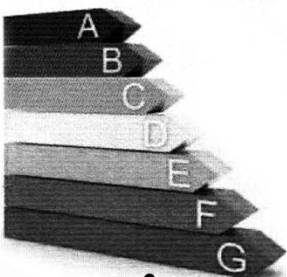
ج) در زمستان شکاف در و پنجره‌ها را بپوشانیم.

ه) شومینه‌ها خاموش شوند چون بسیاری از انرژی حرارتی را هدر می‌دهند.

و) در مصرف بنزین صرفه‌جویی کنیم و از وسایل حمل و نقل عمومی استفاده کنیم.

۱۲- برجسب انرژی هفت رنگ دارد. در هر وسیله‌ی برقی، اگر فلش برجسب انرژی به سمت رنگ

سبز پررنگ باشد آن وسیله انرژی الکتریکی کم‌تری مصرف می‌کند.

۱- اگر به شهرهای مختلف ایران سفر کرده باشید اماکن و مساجد دوره‌های گذشته را دیده‌اید و با دیدن مقبره‌های بزرگان دینی و علمی از آن‌ها یاد می‌کنید و درباره‌ی عملکرد آن‌ها سخن می‌گویید.

در این فصل با شخصیت‌ها و پیشرفت علمی مسلمانان در گذشته آشنا می‌شوید.

۲- دین اسلام از سرزمین عربستان طلوع کرد.

۳- هجرت پیامبر از مکه به مدینه مقدمه‌ی تشکیل حکومت اسلامی شد و از آن روز به بعد مردم بسیاری به دین اسلام دعوت شدند و دین اسلام گسترش یافت. پس از رحلت پیامبر، مسلمانان اسلام را به خارج از عربستان گسترش دادند.

۴- گسترش دین اسلام به قاره‌های اروپا و آفریقا رسید.

۵- مسلمانان تحت تأثیر قرآن و تعالیم دینی اسلام که به تفکر و آموختن علم اهمیت زیادی می‌داد در زمینه‌های مختلف پیشرفت کردند.

۶- در این دوره هنرمندان، صنعت‌گران، دانشمندان، فیلسوفان و مهندسان زیادی ظهور کردند که در این میان، ایرانیان سهم بسیار بزرگی در گسترش و پیشرفت علمی داشتند.

۷- در دوره‌ی اسلامی به دانشمندان حکیم می‌گفتند، چون آن‌ها در چند علم استاد بودند.

۸- در دوره‌ی اسلامی اغلب دانشمندان کتاب‌های خود را به زبان عربی می‌نوشتند تا زبان عربی و دین اسلام به جهان شناسانده شود.

۹- خطّ زمان: نشان می‌دهد که هر واقعه در چه زمانی اتفاق افتاده است.

صد سال مساوی یک قرن یا یک سده است.

از سال یکم تا سال پنجاهم، نیمه‌ی اول قرن است و از سال پنجاهم تا صدم نیمه‌ی دوم قرن به حساب می‌آید.

۱۰- مهم‌ترین علل پیشرفت علمی مسلمانان:

الف) تعالیم دین اسلام: مهم‌ترین علت پیشرفت علمی مسلمانان، بود، زیرا انسان‌ها را به تفکر درباره‌ی آفرینش جهان، حرکات

سیارات، زندگی جانوران و گیاهان دعوت می‌کرد.

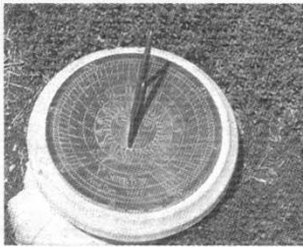
پیامبر گرامی اسلام فرمودند: به دنبال علم باشید حتی اگر مجبور باشید تا چین بروید.»

ب) ترجمه: با گسترش سرزمین‌های اسلامی و فتح ایران و یونان گذشته، علوم و فنون بسیاری در اختیار مسلمانان قرار گرفت

که این آثار را از زبان پهلوی و یونانی به عربی ترجمه کردند.

ج) حمایت فرمانروایان از دانشمندان: فرمانروایان در آن دوره از دانشمندان و هنرمندان حمایت بسیار می‌کردند که باعث

ایجاد کتابخانه و مدارس و مراکز علمی شد.

ساعت آفتابی

قطب‌نما

د) نیازهای جدید جوامع مسلمانان: مسلمانان برای تعیین قبله، پی بردن به ساعات طلوع و غروب خورشید و تقویم (برای انجام عبادات) و نیز کشتی‌رانی نیاز به علم ریاضی و نجوم داشتند.
دستگاه اُسطرلاب موقعیت ستاره‌ها را نشان می‌دهد.

ه) تجارت و بازرگانی: موجب انتقال علوم و فنون از جایی به جای دیگر شد.

و) کاغذسازی: مسلمانان صنعت کاغذسازی را از چینی‌ها آموخته و آن را گسترش دادند.

۱۱- مراکز علمی جهان اسلام

الف) دانشگاه‌ها و کتاب‌خانه‌ها: دانشگاه جندی‌شاپور در اهواز در زمان ساسانیان تأسیس شد و تا سیصد سال بعد از ورود اسلام به ایران به کار خود ادامه داد. سامانیان نیز کتاب‌خانه‌ی بزرگی را در کشور احداث کردند.

ب) نظامیه: یکی از وزیران معروف ایرانی به نام **خواجه نظام‌الملک** این مدارس را تأسیس کرد. عده‌ی زیادی در آن‌جا به علم‌آموزی مشغول بودند که حکومت خرج تحصیل و زندگی آن‌ها را می‌پرداخت.

از بین این مدارس، نظامیه‌های نیشابور و بغداد معروف بودند. دانشگاه‌های امروزی تقلیدی از مدارس نظامیه است.

۱۲- رصدخانه‌ها: رصدخانه محلّ تحقیق درباره‌ی ستارگان بود. شهرهایی چون اصفهان، بغداد و ری دارای رصدخانه بودند.

۱۳- بیمارستان‌ها: نخستین بیمارستانی که از آن اطلاعی در دست است بیمارستان و مدرسه‌ی پزشکی دانشگاه جندی‌شاپور است.

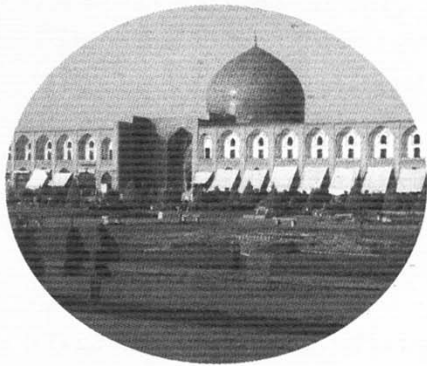
معروف‌ترین بیمارستان دوره‌ی اسلامی بیمارستانی است که عضالدوله دیلمی بنا کرد که در آن داروخانه‌ای نیز داشت.

۱۴- عصر تاریکی در اروپا: در آن دوره که سرزمین‌های اسلامی در علوم و فنون پیشرفت کرده بودند اروپاییان در جهل و خرافات

زندگی می‌کردند. بعدها آن‌ها آثار اسلامی را ترجمه کردند و از این طریق علوم و فنون به اروپا انتقال یافت.

بسیار فرماید
تا نخر شود خامی

- ۱- متن بالا حکایت از این دارد که انسان در سیر و سفر بر روی زمین، با جوامع مختلف، مردمانی با چهره‌های گوناگون، زبان، دین و آداب و رسوم متفاوت آشنا می‌شود. آن چه را که در این سفر یاد می‌گیریم موجب افزایش آگاهی و دانش ما خواهد شد.
- ۲- شهر اصفهان مرکز استان اصفهان واقع در کوهپایه‌های زاگرس است. از بین این شهر زاینده‌رود می‌گذرد.
- ۳- این شهر با جمعیت حدود ۲ میلیون نفر پس از تهران و مشهد پرجمعیت‌ترین شهر ایران است.
- ۴- برای مشاهده‌ی مکان‌های دیدنی و آثار تاریخی هر منطقه می‌توان از نقشه‌ی گردش‌گری استفاده کرد.
- ۵- در دوره‌های اسلامی، اصفهان چند بار به عنوان پایتخت انتخاب شده است اما اوج شکوفایی این شهر مربوط به دوره‌ی صفویه است.
- ۶- به دلیل حمایت پادشاهان صفوی تعداد زیادی از صنعتگران، معماران، هنرمندان و دانشمندان به شهر اصفهان آمدند و آثار باشکوهی به وجود آوردند که این شهر به نصف جهان معروف شد.

۷- مکان‌های دیدنی شهر اصفهان: به شرح زیر می‌باشند.

الف) میدان امام (نقش جهان): این میدان به فرمان شاه‌عباس صفوی در مرکز شهر اصفهان ساخته شد که در آن زمان یکی از بزرگ‌ترین میدان‌های جهان بود. در اطراف این میدان بزرگ چهار بنای تاریخی قرار دارد.

۱) مسجد شیخ لطف‌الله: این بنا به فرمان شاه‌عباس ساخته شد تا شیخ لطف‌الله در آن نماز برگزار کند و به تدریس و تربیت شاگردان بپردازد. گنبد زیبای این مسجد نشانه‌ی معماری اسلامی است.

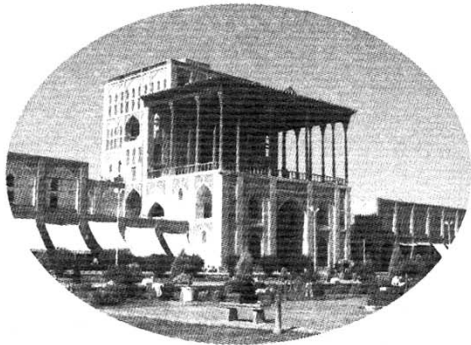
۲) مسجد امام (جامع عباسی): این مسجد از شاهکارهای دوره‌ی اسلامی است که دارای مشخصات زیر است:

● چهار ایوان در چهار جهت جغرافیایی دارد.

● ارتفاع مناره‌های مسجد به ۴۰ متر می‌رسد و داخل آن پله‌های مارپیچی وجود دارد که از آن بالا می‌رفتند تا اذان بگویند یا خبررسانی کنند.

● سنگ‌های مرمر در بنای آن به کار رفته است.

- بر روی محراب‌ها، گنبد‌ها و مناره‌ها از کتیبه‌هایی استفاده شده است. (کتیبه‌ها، نوشته‌هایی بر روی سنگ یا کاشی بودند که آیات قرآن، دعا و نام امامان بزرگوار را روی آن می‌نوشتند).
- در سقف‌ها گچ‌بری‌های زیبایی کار شده است.
- خطّ برخی از کتیبه‌ها به قلم استاد علیرضا عباسی است.

ج) کاخ عالی‌قاپو: این کاخ در ۶ طبقه با حدود ۵۰ اتاق بنا شده است که مرکز دستورات و امور کشوری شاه عباس بود.

درباریان در ایوان کاخ به تماشای چوگان‌بازی، جشن‌ها یا رژه‌های سربازان می‌پرداختند. نقاشی‌های مینیاتوری زیبای این کاخ کار استاد رضا عباسی است.

۸- تشکیل حکومت صفویّه: در اوایل قرن دهم هجری اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران نابسامان بود و حکومت قدرتمندی در ایران وجود نداشت. در این زمان شاه اسماعیل سلسله‌ی صفویّه را تأسیس کرد.

مشهورترین پادشاه صفوی شاه عباس اول است که اصفهان را به عنوان پایتخت انتخاب کرد.

صفویان مذهب شیعه را در کشور رواج دادند و از عالمان دینی و مراسم مذهبی حمایت کردند و مساجد بسیاری ساختند.

۹- اقدامات دوره‌ی صفویّه در ایران:

۱) تشکیل سپاه قدرتمند و یک‌پارچه برای سرکوبی مخالفان مانند عثمانی‌ها در غرب و ازبکان در شرق.

۲) رونق تجارت: صفویّه از راه خشکی و دریا کالاهای صادراتی چون پارچه‌های ابریشمی و زربفت، سنگ‌های قیمتی و خشکبار را به دیگر کشورها ارسال می‌کردند.

۳) ساختن راه و کاروانسراها به‌عنوان محلّ استراحت و تأمین آذوقه‌ی مسافران و هم‌چنین تأمین امنیت راه‌ها و کاروانسراها.

۴) حمایت از هنرمندان: آن‌ها از هنرمندان و صنعت‌گران و دانشمندان برای ساخت بناهای تاریخی حمایت می‌کردند و مخارج

و درآمد شاه و درباریان از راه مالیات‌هایی بود که از کشاورزان، بازرگانان، صنعت‌گران و همه‌ی مردم می‌گرفتند.

۱۰- به آن‌چه که جهانگردان از دیده‌ها، شنیده‌ها و خاطرات خود از سفرها می‌نوشتند و یا نقاشی می‌کردند سفرنامه می‌گویند.